

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Кафедра музичних інструментів

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор з навчальної роботи
проф. Гаврилюк С.В.

2013 р.

Оркестрове диригування

РОБОЧА ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

підготовки магістра

галузь знань 0202 «Мистецтво»

спеціальності 8.02020401 «Музичне мистецтво»

Луцьк – 2013

Робоча програма навчальної дисципліни «Оркестрове диригування» для студентів спеціальності 8.02020401 «Музичне мистецтво»- "29" серпня 2013 р. – 10 с.

Розробник: Дзяман Зінаїда Василівна, асистент кафедри музичних інструментів.

Рецензент: Ігнатова Лариса Петрівна, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри історії, теорії мистецтв та виконавства Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри музичних інструментів

протокол № 1 від 29. 08. 2013 р.

Завідувач кафедри: _____ (Гордійчук А.М.)

Робоча програма навчальної дисципліни

схвалена науково-методичною комісією Інституту мистецтв

протокол № 1 від 11. 09. 2013 р.

Голова науково-методичної

комісії Інституту мистецтв

_____ (Шиманський П.Й.)

Робоча програма навчальної дисципліни

схвалена науково-методичною радою університету

протокол № 3 від 20. 11. 2013 р.

Вступ

Робоча навчальна програма навчальної дисципліни розробляється на основі програми навчальної дисципліни, навчального плану з урахуванням навчального навантаження студента при вивченні дисципліни.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вдосконалення диригентської техніки студентів спеціальності “Музичне мистецтво” інституту мистецтв.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна має зв'язки з такими навчальними дисциплінами як “Основи теорії музики”, “Гармонія”, “Поліфонія”, “Сольфеджіо”, “Аналіз музичних творів”, “Іструментування” та іншими.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

1. Техніка диригування .
2. Проблеми виконавства.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 3,5	0202 «Мистецтво»	вибіркова
	8.02020401 «Музичне мистецтво»	
Модулів :2		Рік підготовки 1
Змістових модулів: 2		Семестр 9-10
ІНДЗ: немає		Лекції - немає
Загальна кількість годин :126		Індивідуальні заняття -38
Тижневих годин (для денної форми навчання): аудиторних : 9сем.-1 год; 10сем.-2 год, самостійної роботи - 1.7 індивідуальної роботи - 1.3	магістр	Лабораторні – немає
		Самостійна робота 50
		Індивідуальна робота 38
		Форма контролю: залік.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: творчий розвиток особистості майбутнього викладача в процесі оволодіння мистецтвом диригування ,підготовка його до організації та здійснення оркестрової діяльності школярів в умовах позакласної та шкільної роботи.

Завдання навчальної дисципліни:

- засвоєння основ диригентської техніки ;
- ознайомлення студентів з кращими зразками класичної та фольклорної музики, системою оркестрово-виконавського навчання.

Вимоги до знань й умінь студентів:

Студенти повинні знати:

- Суть і зміст основних понять та категорій дисципліни;
- Основні елементи диригентської техніки.

Студенти повинні вміти:

- досконало володіти диригентською технікою;
- керувати музичним колективом;
- читати оркестрову партитуру;
- володіти досконало одним чи декількома інструментами оркестру.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. *Техніка диригування.*

Основи диригентської техніки.

Тема 1. Диференційовані жести у диригуванні. Функції лівої та правої руки. Тактування, метро-ритмічна сторона виконання, виражальні прийоми правої руки.

Динаміка, фразування, відповідність колориту і насиченості звучання жесту лівої руки.

Тема 2. Вибір тактових схем. Тактова схема і фактори, що її визначають. Поліметрія та поліритмія. Форми тактового групування, поєднання ритмічних тривалостей. Темп і агогіка.

Тема 3. Ауфтакт як засіб керування виконанням. Техніка ауфтакту: а) місце зародження звучання;

б) час виникнення звучання;

в) зміст звучання (характер, темп, нюанси, штрихи).

Тема 4. Ритм, темп і його модифікації. Точність вибору авторського темпу і його дотримання.

Тема 5. Слухово-м'язевий метод виховання диригентської техніки. Виховання інтонаційного слуху, відчуття інтервалів, ладу, гармонії.

Тема 6. Співвідношення диригентського жесту та гри концертмейстера. Сонастройка духовної і фізичних сторін; співвідношення жестикуляції диригента з грою концертмейстера; корекція звучання диригентом.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Проблеми виконавства.

Тема 7. Диригентська інтерпретація музичного твору. Інтонаційність як засіб музичної виразності. Виконавське відтворення авторської інтонації засобами оркестру, солістів, хору. Інтонація як процес творчості, інтонування як виконавство.

Тема 8. Тактування і експресія в диригентському виконавському процесі. Вираження ідейно-емоційного змісту музики.

Тема 9. Семіотичні особливості складових частин знакової системи диригування. Знаки-символи (слова і мовні інтонації). Слухові знаки диригування знаки-показчики, побічні фактори, зорові знаки диригування.

Тема 10. Про техніку репетицій. Заняття в класі як підготовчий період до практичних репетицій з оркестром.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Усього	у тому числі		
		Індивідуальні заняття	Індивідуальна робота	Самостійна робота
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Техніка диригування.				
Тема 1. Диференційовані жести в диригуванні.	9	2	2	5
Тема 2. Вибір тактових схем.	13	4	4	5
Тема 3. Ауфтакт як засіб керування виконанням.	13	4	4	5
Тема 4. Темп, ритм і його модифікація.	13	4	4	5
Тема 5. Слухово - м'язевий метод виховання диригентської техніки.	13	4	4	5
Тема 6. Співвідношення диригентського жесту та гри концертмейстера.	9	2	2	5
Разом за змістовим модулем 1.	70	20	20	30
Змістовий модуль 2 Проблеми виконавства.				
Тема 7. Диригентська інтерпретація музичного твору.	15	5	5	5

Тема 8. Тактування і експресія в диригентському виконавському процесі.	15	5	5	5
Тема 9. Семітичні особливості складових частин знакової системи диригування.	13	4	4	5
Тема 10. Про техніку репетицій.	13	4	4	5
Разом за змістовим модулем 2	56	18	18	20
Усього годин	126	38	38	50

5. Теми практичних робіт

Не передбачено навчальним планом.

6. Самостійна робота

Тема	Кількість годин
Тема 1. Диференційовані жести в диригуванні.	5
Тема 2. Вибір тактових схем.	5
Тема 3. Ауфтакт як засіб керування виконанням.	5
Тема 4. Темп, ритм і його модифікація.	5
Тема 5. Слухово - м'язевий метод виховання диригентської техніки.	5
Тема 6. Співвідношення диригентського жесту та гри концертмейстера.	5
Тема 7. Диригентська інтерпретація музичного твору.	5

Тема 8. Тактування і експресія в диригентському виконавському процесі.	5
Тема 9. Семітичні особливості складових частин знакової системи диригування.	5
Тема 10. Про техніку репетицій.	5
Разом	50

7.Індивідуальні завдання.

Відвідати концертний виступ одного з творчих колективів (визначених викладачем). Здійснити аналіз виступу (склад учасників, репертуар. Особливості звучання, інтерпретація творів, злагодженість звучання, звуковий баланс, музична та сценічна культура.

Відвідати репетиції одного з творчих музичних колективів (за вибором студента). Вивчити особливості організації його роботи. Ознайомитись з історією створення особливостями добору репертуару та планування репетиційної роботи.

Вивчати досвід роботи керівника обраного колективу (за вибором студента) щодо підготовки та проведення ним репетиції (індивідуальної, групової, загальної, зведеної) .Відвідати його заняття з колективом, вивчаючи особливості подолання ним технічно – виконавських труднощів, художньо – виразових проблем, досягнення узгодженості між партіями та балансу загального звучання. Зібрати ілюстративний матеріал творчої роботи обраного для вивчення музичного колективу: фотоматеріали, друковану продукцію, відгуки у пресі, аудіо - , відеозаписи тощо, а також здійснити (за можливістю) власний запис (фотомонтаж) характерних епізодів репетиції чи концертного виступу оркестру (ансамблю).

8.Методи та засоби навчання.

Практичні – виконання практичних робіт, навчання з оркестром та фортепіано.
Наочні – ілюстрація, демонстрація, метод диригування оркестром.
Комбіновані .

9.Форма підсумкового контролю успішності навчання

Модульні контрольні роботи, залік.

10.Методи та засоби діагностики успішності навчання

З метою діагностики успішності студентів використовуються:

- усне опитування на індивідуальних заняттях;
- практичне виконання творів;

- співбесіди на консультаціях;
- модульні контрольні роботи;
- залік та екзамен, як підсумковий засіб діагностики успішності.

Засоби – завдання для модульних контрольних робіт, підручники, навчальні посібники, репертуарні збірники.

11.Розподіл балів, які отримують студенти

9 -10 –й семестр

Поточний контроль (max = 40 балів)										Модульний контроль (max = 60 балів)		Загальна кількість балів
Модуль 1					Модуль 2					МКР 1	МКР2	
Змістовий модуль1			Змістовий модуль2									
T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8	T.9	T.10	30	30	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4			

Критерії оцінювання: По кожній із тем, які виносяться на практичні заняття, виставляються максимально по 4 бали. Загальна сума балів поточного контролю становить 40 балів.

4 бали – “відмінно” – виставляється, якщо студент засвоїв матеріал згідно навчальної програми, володіє теоретичними знаннями у повному обсязі та передбаченими практичними навичками;

3 бали – “добре” - виставляється, якщо студент засвоїв матеріал згідно навчальної програми, володіє теоретичними знаннями та практичними навичками, недостатньо вміє застосовувати набуті знання на практиці;

2 бали – “задовільно” – виставляється, якщо студент в основному оволодів матеріалом згідно програми, має основи теоретичних знань і володіє основними практичними навичками;

0,5 бала – “незадовільно” – виставляється, якщо студент не володіє понятійним апаратом, знання поверхові, основні практичні навички відсутні.

Модульний контроль

27-30 балів-“відмінно” – виставляється, якщо студент засвоїв матеріал згідно навчальної програми, володіє теоретичними знаннями у повному обсязі та передбаченими практичними навичками;

22-26 бали-“добре” - виставляється, якщо студент засвоїв матеріал згідно навчальної програми, володіє теоретичними знаннями та практичними навичками, недостатньо вміє застосовувати набуті знання на практиці;

18-21 бали-“задовільно” – виставляється, якщо студент в основному оволодів матеріалом згідно програми, має основи теоретичних знань і володіє основними практичними навичками;

11-17 балів- “незадовільно” – виставляється, якщо студент не володіє понятійним апаратом, знання поверхові, основні практичні навички відсутні.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проєкту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67-74	D	Задовільно	
60-66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

МКР № 1 – 30 балів. На контрольній роботі студент диригує 2 різнохарактерних твори в супроводі фортепіано.

МКР № 2 – 30 балів. На контрольній роботі студент диригує 2 різнохарактерних твори в супроводі оркестру (один з творів власної інструментовки).

Список джерел

1. Андреев В. /Збірник п'єс для шкільного оркестру народних інструментів. Вип. 2/ Упор. Л.Греков. – К. Сов. композитор. (Укр. респ. відділення), 1962. – С.21-31.
2. Барсова І. Книга про оркестр. К.: Муз. Україна, 1988. – С.157.
3. Бетховен Л. Легкі п'єси для початкових оркестрів російських народних інструментів /Упор. Г.Крилов. – М.: Музгиз, 1963. – С.27-28, С.25-26, С.12-13, С.15-16.
4. Брамс І. Угорський танок №5 / Збірник популярних п'єс та пісень для оркестру народних інструментів. Інструментовка М.Хівріч. – К.: Мистецтво, 1952. С.99-107.
5. Будашкін М. Друга рапсодія /Антологія літератури для оркестру російських народних інструментів. Частина 4. – М.: Музика, 1987. С.96-130.
6. Глінка М. “Не щєбечи, соловейко” /Легкі п'єси для дитячого оркестру народних інструментів /Упор. О.Комаров. – М.: Музика, 1974. С.59-68.

7. Гріг Е. Норвежський танець №3 /З репертуару російських народних інструментів оркестру ім. В.Андрєєва. – М.: Музика, 1976. С.46-54.
8. Дворжак А. Слов'янський танець №2. /Курс гри в оркестрі народних інструментів. Частина друга. /Упор. В.Лапченко. – К., Муз. Укр., 1977. С.20-42, С.5-19.
9. Канерштейн М. Вопросы дирижирования. – М.: Музыка, 1972. - 255 с.
10. Колесса М. Основи техніки диригування. – К.: "Муз. Україна", 1981. – 208с.
11. Косенко В. Гавот сі мінор. /П'єси для оркестру народних інструментів /Упор. А.В.Онуфрієнко. – К.: "Муз. Україна", 1976. – С.17-32.
12. Куліков П. Лица вековая. /Антологія літератури для оркестру російських народних інструментів. Ч.6. – М.: Музика, 1989. – С.146-159.
13. Лисенко М. Елегія. / П'єси для оркестру народних інструментів/ Упор. А.В.Онуфрієнко. К.: Муз. Україна, 1978. С. 50-55.
14. Мусин И. Техника дирижирования. – М.: Музыка, 1967. – 352с.
15. Мусоргський М. Тюльрійський сад / Репертуар самодіяльного оркестру російських народних інструментів. Вип.. 8. – М.: Сов. комп., 1988. – С. 116-128, С. 22-28.
16. Мясков К. Гуцульський танок. / П'єси для оркестру народних інструментів. – К.: Муз. Україна, 1980. – С. 3-20. Грузинський танок. / УРРПС Республ. буд. художньої самодіяльності. – Київ, 1972. – 46 с.
17. Прокоф'єв С. Марш. / На дозвіллі. Репертуарний збірник для дитячих самодіяльних оркестрів народних інструментів. – К.: Музична Україна, 1978. – С.29-35.
18. Рахманінов С. Серенада. / З репертуару оркестру російських народних інструментів імені В.Андрєєва. – М.: Музыка, 1976. – С. 12-31.
19. Романс з Української симфонії невідомого автора першої чверті XIX ст. / Упор. В.Лапченко. / Курс гри в оркестрі народних інструментів. – К.: Музична Україна, 1981. – С.22-39.
20. Стеценко К. Пісня без слів. Вечірня пісня / Класичні твори. – К.: Муз фонд СРСР (Українська республіканська філія), 1952. – С. 59-76, С. 81-83.
21. Свиридов Г. Романс. / Репертуар клубного оркестру російських народних інструментів. Вип.. 6. – М.: Музыка, 1988. – С. 60-73.
22. Сен-Санс К. Лебедь. / Начинаюшому оркестру русских народных инструментов / Сост. И.Обликин. Вып. 8. – М.: Музыка, 1976. – С. 25-36.
23. Хайкин Б. Беседы о дирижерском мастерстве: Статьи. – М.: Советский композитор, 1984. – 240 с.
24. Чайковський П. Пролісок. / Курс гри в оркестрі народних інструментів / Упор. В.Лапченко. – К.: Музична Україна, 1981. С. 3-21.
25. Шостакович Д. Вальс-жарт. / Легкі п'єси для дитячого оркестру народних інструментів / Упор. О.Комаров. – М.: Музыка, 1974. – С. 12-35. Романс. / Репертуар клубного оркестру російських народних інструментів. Вип.. 7. – М.: Музыка, 1989. – С. 123-127.
26. Шамо. І. Веснянка. / П'єси для оркестру народних інструментів. – К.: Музична Україна, 1972. – С. 2-11.
27. Шуберт Ф. Вечірня серенада. / П'єси для оркестру російських народних інструментів. М.: Музыка, 1971. – С. 130-158.
28. Щедрін Р. Дівочий танок. / На дозвіллі. Репертуарний збірник для дитячих самодіяльних оркестрів народних інструментів. – К.: Музична Україна, 1978. – С. 36-41.